

MAGYAR KURIR

A' FELSÉGES CSÁSZÁR ÉS APOSTOLI KIRÁLY KE-
GYELMES ENGEDELMÉBŐL.

Indúlt Bétsből Pénteken September 3-dik napján, 1813-dik esztendőben.

Austriai Birodalom.

Felséges Urunknak Prágából való elmeneteléről, és mostani mulatásáról következendő bizonyos tudósítást vettünk azon fő városból tegnap előtt: Császár Eő Felsége, úgymond, a' múlt Augustus 20-ik napján, dél után *Postelbergbe*, azon hólnap 23-ikán *Bruxbe*, vagy *Brixbe*, és azon hólnap 27-ikén *Táplitzbe* utazott, hogy annál fogva, a' Szakszoniába nyomuló Austriai fő Armadiához közelebb lehessen. Gr. *Metternich* első Status Minister Eő Excelleutiája is a' Status Cancellariának alatta levő tagjaival együtt Eő Csasz. K. Felsége után utazott. (Az itt nevezett városok Cseh Országnak Szakszonia felé való határjai mellett fekszenek.)

A' Bécsi Ersek Gróf *Hohenwarth* Eő Nagysága, a' jelenvaló hadakozás szerentsés kimenetelérthárom napi butsú járását, és áhatatosságot rendelt.

Azok a' Fels. Orosz nagy Herczeg Asszonyok, a' kiknek szerentsés ide való jövetelekről a' múlt posta napon tisztelt Olvasóinkat tudósítottuk, gyakran megjelennek a' Bécsi Publikum előtt, hol a' templomban, hol a' teatrumban, hol ezen városnak közönséges mulató helyein, nevezetesen a' Prater nevű kies erdőben, Felséges Asszonyunkal 's kedves Naderispányunkal együtt, és mindannyiszor örven-

dező tapsolásokkal fogadtatnak az őket látó Bécsi lakosoktól. — Ezen városnak ritkaságait is nem sajnállyák meg szemlélni.

Báró Saardi *Somsits János* valóságos Cs. K. Kamaras és Iovas Kapitány Urat, mind familiájának régiségére, mind tulajdon vitéz tetteire, 's egyéb érdemeire nézve, Magyar Országi Grófi rangra emelni; e' mellett *Kukovich Imre* volt Magy. Országi Fiskális urat, Tek. Zagrab Vármegye törvényes Tábla Biráját Udvari Magyar Agensé tenni méltoztatott Fels. Urunk.

A' tsatázó mezőkről.

A' Prágai tudósítások szerint, az első és második Westfáliai regiment, Gróf *Hammerstein* és Báró *Penz* Westfáliai Obersterek vezérlések alatt, Cseh Országban, Reichenberg vidékén, az Austriai Cs. és Kir. zászló alá állottak, és a' Liebenau táborban való mustra után, a' régi bevett szokás szerint, provisóric Fels. Urunk hívségére meg is esküttek.

A' *Wittgenstein* Orosz F. M. Lajtnant vezérlése alatt levő corpusnak, Augustus 22-ik napján, Cseh Országnak tulsó határain, *Peterswaldnál* és *Zinnwaldnál*, Szakszoniába való héüteésekről következendő tudósítást olvasunk a' Prágai újság levelekben, hogy az, a' *Gouvion St. Cyr* Frantzia Generális vezérlése alatt lé-

vő Fr. hadi népet, mindenütt vissza nyomta, és a' Pirmai erős sántzokat is elfoglalta:

A' Cseh Országi határokról ide jött tudósítások azt tartják, hogy Augustus 26-ik napján, a' szövetséges hadi seregek, a' Drézdába vivő szoros utakon tsinált batteriákat erőssen megtámadták, 's el foglalták. — Azon nap estéjén, ugyan azon városnak *Plauen* nevezetű részéről kitsapott, és két ottan vigyázaton állott katona osztályt hátrább is vert: mindazáltal az ellenség oldalába tsapván a' lovasság, azt a' városba vissza nyomta, és sok embert el vesztetett közzülök. Már olly közel vannak a' győzedelmesek Drézdá városához, hogy azt ágyú golyóbisokkal el érhetik, melly, ha magát fel nem adja, az ostromló tüzet el nem kerülheti. A' mint írják, maga *Napoleon Császár* is ezen boldogtalan városban vagyon.

Az egyesült armádiának Szakszoniába való bényomulása után következő sarkentő hirdetményt intézett Feldmarsal herczeg *Schwarzenberg* azon Ország lakosihoz: „*Szakszoniai lakosok!* As öszve szövetezett hadi seregeknek földetekre való bėjövételekor, kötelességemnek esmérem, tinétek a' jelenvaló hadakozásnak czélját és okát megmagyarázni. Nem hódoltatás keresésből, nem ti ellenetek, nem is Frantzia ország ellen, kezdették azt el a' szövetséges Fejedelmek, hanem a' Frantzia határokon kívül lévő Frantzia fő hatalom ellen, birodalmaiknak és népeiknek általmazásokra nyúltak ők a' fegyverhez. Ennek a' háborúnak fő vége, melly minden Kormányzések, 's minden népek kívánságának, 's szükségeinek meg felel, titket is bizonyosokká teszen azoknak a' hadi seregeknek védelmezésekről, mellyek a' szent ügyért hadakoznak. Szentül igérem tinétek, hogy leg szorosabb rendtartást és hadi fenytéket fogok tartani, ha ti

is tsendesesen és barátságossan fogjátok magatokat viselni. Azok a' terhelő rendelkezések és sattzoltatások, mellyek alatt eddig vóltatok, a' szövetséges hadi seregek hozzátok való bėjövételeknek napjától fogva meg fognak szűnni, és az Ország segedelem kútfejeivel való élés a' lakosoknak tulajdonságokkal és közjavokkal a' leg nagyobb megkémelléssel öszve fognak kaptosztatni.

En pedig, mihelyest lehetséges lehet, azoknak a' terheknek megkönnyebbitésekre, mellyeket a' sok hadi népnek országtokba való bėjövételek és tápláltatások elkerülhetetlenekké tesznek, szükséges rendelkezéseket fogok tenni. Ahozképest én is számot tartok az ország lakosinak jó és vendég szerető elfogadásokra, az előjáróknak, 's tisztviselőknak készségekre, serénységekre, melly által a' jó rendet egyedül fel lehet tartani.“

Az ellenségnek Cseh Országba való bényomulásának Generál Major Gróf *Neipperg* erányos hadi rendelkezési határt vetettek. A' Frantzia armádiának jobb szárnyán Generál *Vandamme* vezérlése alatt lévő 10-ik corpusa már Rumburgig, a' Herczeg *Poniatowszki* kormányára hízott 8-ik osztály sereg pedig Gábelig nyomult-bé Cseh Országba. — *Reichenbergbe* 5000 ember volt rész szerént Lengyelek a' 8-ik, rész szerént Frantziák a' Marsal *Victor* vezérlése alatt lévő 2-ik osztályseregtől, rész szerént pedig *Wesztfáliai* regementek. Ezeknek nem másként, hanem a' könnyű lovasságnak az ellenség háta megett való nyargalódzása, éjjeli 's nappali nyughatatlankodtatása, 's végtére a' hegyközi lakosoknak közönséges felkelések, 's felfegyverkeztetések, és a' hegyeknek tetején az ellenség háta megett hosszú lineában rakott tüzek által lehetett a' számos ellenségnek ellent állani.

Lehetetlen a' hegy közti lakosoknak vitézi bátorságokat, és hazafiúi buzgóságokat elegendőképen magasztalni. — A' nevezett Austriai Generálnak Gróf *Neippergnek* hathatós buzdítására, a' fegyvert fogott hegyközi lakosok nagy sebességgel össze gyűltek, 's önként arra kötelezték magokat, hogy a' linea seregekkel együtt, a' Reichenberg mellett volt ellenséges tábor, Augustus 23-ik napját követett éjjel meg támadják, és a' nevezett várost azoktól a' halhatatlan nyomorgattatásoktól, melyekkel, kevés idővel ennekelőtte, a' Cseh 's Morva Országokon és Szilézián keresztül marsirozott, 's jó szívvvel fogadtatott Warsaui hadi népek azt érdeklették vala, meg szabadítsák. Hogy az ellenség Reichenbergből, Augustus 23-ik napján eltávozott, azt leg inkább azon falusi emberek erőlködéseknél, 's együtt műukálódásoknak lehet köszönni, a' kik közt Kis-Skalitznak lakosi mások felett meg különböztették magokat.

Generál Májor Gr. *Neipperg*, a' mint Cseh Országból írják, Augustus 24-ik vagy 25-ik napján tsatolta magát össze a' Gróf *Pahlen* Orosz Generál vezérlése alatt lévő Orosz osztálysereggel Cseh Országban Neustadt mellett, Friedlandtól nem messze, 's ennél fogva, és a' fő ármádiának előbbre való nyomulása által Cseh Ország határai az ellenségnek bérohanásától meg fognak menekedni.

A' közelebb múlt kedden költ M. Kurir 99-ik lapján rövideden említettük vala, hogy a' belső Austriában táborozó Cs. K. Ármádiának Fő vezére Fegyvertármester *B. Hille* is elkezdetté az ellenségeskedést szerentsis előmenetellel. Erről a' tárgyról következendő tudositást olvasunk a' Grätzi újságleveleknek 28-ik Augustusi darabja mellé ragasztott különös töldalekban. Minekutánna a' mi külső őrző sere-

günket Willach városa mellett hátrább nyomta volna az ellenség, az Augustus 24-ik napján történt hosszas tsatázásban újokban vissza veretett, és a' nevezett város vissza foglaltatott. Hadi népeinknek továbbra való előmenetelét a' rossz út's nagy vizek a' hegyek közt nagyon hátráltatták, ellenben az ármádia bal szárnyán lévő seregek Weichselburg ellen Leibachtól nem messze, sebesen marsiroztak.

A' Willach mellett történt tsatában 159 emberre ment az ellenség vesztrése, a' kik közül 189 kőz ember, és 2 tiszt meg holtak, 95 ember nehéz, 300 könnyen sebhe estek, 95-en elfogattattak. A' könnyű sebeseket magával elvitte az ellenség. A' megholtaknak nagyobb része régi katonákból és granatirosokból állottak, a' kik, az elfogattatnak vallástételek szerént, a' meg támadásnak formálására, és a' tsata szerentsis kimenetelének eszközlésére választattak ki. Egyéberánt az egész ellenséges corpus jobbadon Olaszókból állott. — Mivel a' mi regementjeink a' mi veszteségünket még bé nem adták egészen, azt még most meg határozni nem is lehet, azonközben az még is tudva volt, hogy a' Péterváradi székhelyi regementből 2 tiszt maradt a' tsata piatzon, *Lanz* Oberster, és *Novich* fő Strázsamester, az elsőbb nehéz, az utolsóbb szenvedhetőbb sebhe estenek.

A' kommandirozó Generális különösen ditséri a' Stipsits huszár regementjébéli *Geney* Obersternek vitéz és okos maga viseletét, Gr. *Bánffy* Fő Strázsamestert, *Sper*o Kapitányt a' Hohenloe-Bartenstein gyalog regementjéből, és *Philippovich* 's *Um* Kapitányokat, és *Scheibenhof* Hadnagyot a' Péterváradi regementből. Továbbá a' Meerveldt Uhlánus Regementjének egyik káplárjat *Daunt*, a' kit meg a' tsatapiatzon ezüst érdempénzel felekesített a' kommandirozó Generális; hasonló jutalmat nyert az ágyúzó seregnek egyik pattantyúsa *Kreidenhofer* is; a' ki noha

sebbe esett, mindazáltal még azután is folytatta szolgálatját mind addig, míg mászodszor is sebbe esvén a' szolgálatra alkalmatlanná tétetődött, és a' tsatahelyről elvitetett volna. A' nevezett Uhlánus regementből 4 köz ember, egyen egyen 2 formális aranyat kaptak jutalom gyanánt.

Továbbá azt is említette a' nevezett Vezér B. Hiller Fegyvertármester, hogy a' 3-ik Szluini véghelyi batallion minden fegyverével és tisztjeivel egyetemben, Augustus 23-ik napján a' Fels. Austriai Császár szolgálatjára állott, és ugyan azon napon Károlyvárba katonai pompa közt Eő Cs. Kir. Felsege hívségére megesküött. Utólyára, hogy Illirjában mindenütt, valahol és valamerre a' Cs. Kir. hadi seregek megfordulnak, kész a' nép az Austriai zászló alá állani, és előbbi uralkodó Fejedelméért fegyvert fogni.

Azt sem halgattya el a' nevezett vezér, hogy a' Cs. Kir. armádia márissokra ment, hogy az Radstatot, Lientzet, Villachot, és Károlyvárt elfoglalta, és hogy Augustus 26-dik napján, Radivojevich (nem Orosz hanem Austriai F. Marsal Lajtnant) előjáró serege is közel volt Fiuméhez. — F. Marsal Lajtnant B. Frimout 20 vas ágyúkat nyert. — Az ellenség Tarvis és Lajbach mellett telepedett le.

Mi nevezetes hadi tudósításokat kapung tegnap estve. Politziai lovas katonáknak kellett a' sokaságot tartóztatni azon ház előtt, a' hol az Udvari ujságot nyomtatják, 's a' hol az e'féle hivatal szerint való tudósításokat is árulni szokták. Két ilyen tudósítások adattak-ki; egyikben az armádáknak előre való mozdúlásaik, a' másodikkban ezeknek resultatumjaik irattattak-le. Az elsőnek ez a' foglalata: —

„Minckutánna az Orosz, Prusszus, és Cs. Kir. armádáknak öszszetsatoltatások az Albis jobb partján megesezt, 's bizonyosan

kitanúltatott volna, hogy a' Fr. Császár a' maga főbb erejével Sléziának fordúlt volna; az egész egyesült armáda kiment a' Csehországi keskeny útakon Szakszoniába, hogy így a' Frantzia armáda' közösülésének lineáját fenyegetvén arra kényszerítse annak Császárját, hogy erejének nagyobb részét a' maga plánumával ellenkezőlég az Albis bal partja felé igazítsa, hogy e'képpen a' Sléziából és Brandenburgiai Márkokból előre nyomuló Prusszus és Orosz seregek az ezeknél sokkal nagyobb ellenséges erőttől megoltalmaztassanak. —

„Seregeink négy szakaszokban mentek-bé Szakszoniába; mellyek közül a' bal a' *Commotau*, a' jobb pedig a' Pirmnai úton nyomultak előre. Ez, a' Generális Gróf Wittgenstein vezérlése alatt, Aug. 21-dikén ritka vitézséggel 's ezen vezérhez méltó hērōsi bátorsággal elfoglalta a' Pirmnai sántzokat; a' több szakaszok is győzedelmeskedtek a' hegyek között előtalál minden akadályokon, 's e'képpen lehetségessé tette az armáda' állandó bátorsága azt, hogy a' fő vezér Aug. 25-dikén a' maga seregeit Drezdához közel job felől öszszegyjthesse. Aug. 26-dikán reggel ezen város előtt helyhezette magát állásba az armáda, 's nagy recognoscérozást tett ezen napon azért, hogy az ellenségnek Drezdában lévő erejét 's oltalomra való készületeinek minémüségét megtudhassa. Minden seregeink kimutatták az őket elevenítő nagy tüzet, több sántzok elfoglaltattak robanás által, a' benne lévő ágyúk lyukai beszélgettek, 's az ellenség mindenütt hátranyomattatott. A' foglyoktól értésünkre esett, hogy a' Fr. Császár az előtt kevés órákkal érkezett légyen nagy sietséggel vissza Dresdába azon seregeknek nagy részével, mellyeket Sléziába előre nyomított vala; melly nem soká még jobban megbizonyosodott abból, hogy felcsapátek 's ezek között számos testőrzők, még a' városban hadi rendet formálván két szárnyaink-

ra ki ütöttek, oly nyilván való czélzással, hogy ezeket megkerüljék: de a' mellyek azonközben rendkívül feles vesztséssel a' magok sántzaikba vissza verettek. A' mi armádánk ugyan azon állásba telepedett-meg ezen estve, a' melyből azon reggel a' hadi munkára kiment vala. —

Aug. 27-dikén reggel részenként próbált kirontani *Drezdából* az ellenség; közép pontunkat nagy lármával megtámadta, és ezt job' szárnyunknak hathatós fenyegetése által segéltette; de minden következés nélkül, úgy hogy haszon nélkül tölt-el az egész nap. A' szövetséges fő armáda azonközben a' maga fő czélját elérte vala; a' még magokat ezzel össze nem tsatolt szövetséges armádákat is megmentette azon veszedelemtől, hogy magokban a' nagy erő által elnyomattassanak. *Drezdára*, minekutánna már oda a' Frantzia seregek nagyobb részint vissza érkeztek, réá útni mérészelni, több mint haszon nélkül való próbatétel lett volna: az *Ertzhegyek* természetien vidékeiken való hosszásabb tartózkodás pedig a' legszükségesebb eleségek' dolgában való fogyatkozásnak tette volna ki az armádát. —

„Éhezképpest arra határozta a' fő vezér magát, hogy az armádát *Cseh ország'* határain által hozza. Ez a' mozdulás Aug. 27-dikén estve az ellenség szémei előtt kezdődött-el, és 28-ikban egész tsendességgel folytatott. Aug. 29-dikén reggel kezdett egy számos ellenséges csapat a' *Zehistből Peterswalde* felé jövő úton előre nyomulni, a' melly nem soká hevesen összehatsapott a' Gen. Gróf *Ostermann* vezérlése alatt lévő sereggel. Ez a' tsata a' katonai Annálisokban a' legnevezetesebbek között tartozik; 8000 embereknel kevesebből, nagyobb részint Orosz Cs. testőrökből álló sereg, egész nap lépésről lépésre oltalmazta az utat. Nem soká kinyilatkozott, hogy az előrenyomuló ellenség közel 40000 em-

berékből álljon és Gen. *Vandamme* által vezéreltessen. Az említett Orosz testőrök seregnek tsaknem példátlan ellentállása után, estvéli 8 óraker hátrálásra vétetett ez a' sokkal nagyobb számú ellenséges sereg. Az Orosz fegyverekre nézve igen ditsőséges tsátának az éjtzaka vetett véget. Az ellenség ekkor *Culm* mellett állapodott-meg. Feldmarsal Hertzeg *Schwartzenberg* megtette a' következő napra való rendeléseket, mellyeknek resultatumai várrattatnak (itt alább a' második *Extrablattban* következnek). —

A' második Extrablatt: —

„Éppen most érkezik Hertzeg *Schwartzenberg*től az Aug. 30-dikán estve indult hivatal szerint való tudósítás egy tökéletes győzedelemről, melly a' szövetséges seregek a' Gen. *Vandamme* vezérlése alatt a' *Peterswalde* és *Töplitz* között lévő útra előnyomult ellenségen nyertek. Minekutánna a' feljebb említett valami 8000 testőrökből álló Orosz sereg a' több mint 40 ezer emberekből álló Fr. armádát Aug. 29-dikén egész estvig tartóztatta 's ez akkor éjelre *Culmnál* megtelepedett volna; arra határozta Hertzeg *Schwartzenberg* magát, hogy a' *Kollaredo* 's *Bianchi* Osztályaikat 's még a' *Koburg* lovas Brigadáját a' Gen. Gróf *Osterman* seregének segítségére küldje, oly rendeléssel, hogy az ellenségre üssenek réá. A' verekedés 30-dikban reggel napfeljöttékor elkezdődött, 's leg szerencsésebb rezultatummal koronáztatott-meg. Délutánni 2 óraker a' Gen. *Kleist* vezérlése alatt lévő Pruszsus seregek is kinyomakodtak a' keskeny útak közzül az ellenségnek háta' megé, a' melly szempillantattól fogva ez leg nagyobbban megzavarodván, ennek tökéletes megvertetésé lett a' vége. Mikor a' *Kurir* megindult, még nem lehetett a' foglyok' számát tudni, a' kik között több Generálisok, 's név szerint *Wan-*

damme és *Haxo* az Inzsinör vezér is ott volt, 's a' nyert ágyúkat, mellyeknek számkok már 34-re telt vala, és a' sok bagáziát meghatározni, minthogy az egész útat szaladók borították - el, a' kik két ármádák közzé lévén szorítottak, még nagy részt a' győzedelmeknek kezekre kerültek, nem lehetett. —

„Egyszersmind még más két győzedelmekről is érkeztek vala tudósítások a' fő ármáda' fő hadi szállására. Egyiket nyerte a' Svétziai Koronörökös ő Kir. Hertzegsége Aug. 23-dikán Luckau és Uebichau között; 26 ágyút, 27 munitziós szekeret, és 1500 embert fogott el. Ez a' megveretett Fr. sereg *Torgau* felé hátrált leg nagyobb sietséggel. A' másikat nyerte a' Széziai Pruszszus fő vezér Gen. *Blücher*, a' Marsal *Macdonald*, *Ney*'s Generális *Lauriston* és *Sebastiani* seregeiken; *Jauer* mellett Aug. 27-dikén, minekutánna a' Fr. Császár két szakasz ármádákat Széziából a' fenyegettetett *Drezda*' segítségére vitt volna. A' szövetséges ármáda a' *York*, *Sacken* és *Langeron* seregeiből állott; elfogott 30 ágyút, 50 vagy 60 munitziós szekeret, 's 2000 embert.

„A' Szövetséges ármádák minnyájan leg nagyobb égyetértéssel folytatják a' magok hadi munkáikat. —

„A' verekedés' további környúlállásai közelébről következni fognak. Minden Austriai, Grosz és Pruszszus seregek fényes vitézséggel verekedtek. Azon egy

érzékenységtől lelkesítettvén 's azon egy célra egyesülvén, tsak egy ármádát látszotak formálni.“

Frantzia Birodalom.

A' Párisi Monítörnek 16-ik Augustusi darabjában következő dolgok találtatnak: Tegnap, *ügymond*, mint a' szent *Napoleon* napján, a' Fels. Regens Császárné és Királyné, a' maga udvari dámáival, udvari rendes és rendkívül való tisztjeivel egytemben, a' Thuilleriai Császári Palotának szalájába ment, kinek udvarlására a' fő hivatalbéli tisztteket, a' Korona fő tisztteket, ministereket, a' betsület legiójának nagy keresztés tagjait, a' Rénusi Szövetségbeli Fejedelmeket, és mind azon személyeket, a' kiknek jussok van az oda való bémeentelre, az Ország fő Cancellariusá bebótsáította.

Az audientzia végződése után, a' Fels. Császárné és Királyné, az udvari kápolnába sz. misét halgatni ment, mellyet nagy Te Deum laudamus követett. — Ezek után a' Császár lakó palotájába ment a' Fels. Császárné, a' mellyben találta a' Status fő rendű tagjait, a' Csász. testőrző seregnek, és a' Párisi katona őrizetnek főbb tisztjeit. — Estére az udvari teátromba ment ő Felsege, mellyben a' *Didó* nevű énekes játék jádzóttatott el, éjjel az egész város ki volt világosítva; valahol a' Fels. Császárné meg jelent, mindenütt nagy örömmel fogadtott a' nép által. — Éjtzakára a' St. Clou-di Csász. kastélyba ment Eő Felsege a' Császárné.

A' Bétsi Cursus Sept. 1-ső napján: — 100 Forint Conventziós pénz, 165 és 2/3 Forint Váltótzédalában. — Egy Császár arany 8 forint 4 és 1/3 krajtzár.